

System Uniwersytetów Ludowych w Danii

Czego dowiedzieliśmy się
podczas wizyty studyjnej?

Raport z wizyty studyjnej
Dania, 19-24.10.2024 r.

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Spis treści

Wstęp	4
Danish Folk High School Association (FFD).....	4
Ministerstwo Kultury, Agencja ds. Kultury i Pałaców	10
Podstawa prawna.....	10
Finansowanie.....	11
Free schools – zasady organizacyjne.....	12
Academy of Free School Teaching w Ollerup	12
Założenia szkoły	13
Założenia edukacyjne	14
Ciekawostki	18
Podsumowanie.....	20
Sportowy Uniwersytecie Ludowy w Ollerup.....	22
Podsumowanie.....	26
Egmont højskolen.....	27
Funkcjonowanie oparte o koncepcję Grundtviga.....	30
Misja, specyfika działania, warunki funkcjonowania.....	31
Specyfika „folk high school” a rozwiązania systemowe i duńska polityka społeczna... 33	
Uniwersytet Ludowy w Hadsten	34
Wnioski, rekomendacje i inspiracje od przedstawicieli uniwersytetów ludowych	38
Idee Uniwersytetów Ludowych.....	38
Edukacja demokratyczna i obywatelska	38
Podejście oparte na dialogu i wspólnocie	39
Tematyka kształcenia	39
Dbłość o wspólną przestrzeń.....	39
Zarządzanie i partnerstwo	39
Hygge.....	40
Otoczenie/podstawy organizacyjne Uniwersytetów Ludowych.....	41
Elastyczne i niezależne programy nauczania	41
Różnorodność kursów i programów	41
Brak ocen i egzaminów	41

Baza internatowa.....	41
Sprecyzowanie i rozszerzenie grupy docelowej	42
Kursy dla nauczycieli/mentorów uniwersytetów ludowych.....	42
Przygotowania do pełnienia roli nauczyciela/mentora w UL-ach.....	42
Współpraca międzynarodowa	42
Wpływ otoczenia	43
Przepisy prawne.....	43
Stworzenie organizacji parasolowej, reprezentującej interesy UL-i.....	43
Stworzenie zasad akredytowania uniwersytetów ludowych przez niezależną organizację	44
Ustawa o uczeniu się przez całe życia	45
Potrzeba regulacji prawnych w zakresie edukacji dorosłych.....	45
Finansowanie.....	46
Sposób finansowania UL-i w Polsce	46
Odpłatność za zajęcia.....	46
Nowe zasady finansowania	46
Inne sprawy.....	47
Promocja i informacja.....	47
Wpływ wizyty studyjnej na postrzeganie Uniwersytetów Ludowych oraz obszarów ich wsparcia w Polsce	47
Wspólnotowość.....	49

Wstęp

Celem wizyty studyjnej było zapoznanie pracowników NIW-CRSO oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych prowadzących uniwersytety ludowe (dalej: UL) w Polsce ze specyfiką oraz metodami funkcjonowania duńskich UL-i. Wizyta była także okazją do poznania sposobów finansowania uniwersytetów ludowych na poziomie krajowym przez duńskie Ministerstwo Kultury. W efekcie powstał raport podsumowujący wizytę, z uwzględnieniem dobrych praktyk odnoszących się do działalności NIW-CRSO.

Wnioski z raportu pomogą w utrzymaniu i podniesieniu jakości oraz spójności działań związanych z wdrażaniem Rządowego Programu Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych na lata 2020-2030 oraz pozwolą na udoskonalenie zarządzania nim. Dokument zawiera dobre praktyki, które mogą być inspiracją do wyznaczenia kierunków działań NIW-CRSO. Dzięki wizycie studyjnej będzie można nawiązać współpracę ponadnarodową, wymienić doświadczenia i multiplikować dobre praktyki.

W wizycie wzięli udział pracownicy NIW-CRSO, a także przedstawiciele organizacji prowadzących uniwersytety ludowe (Beneficjenci Rządowego Programu Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych) - łącznie 15 osób.

Danish Folk High School Association (FFD)

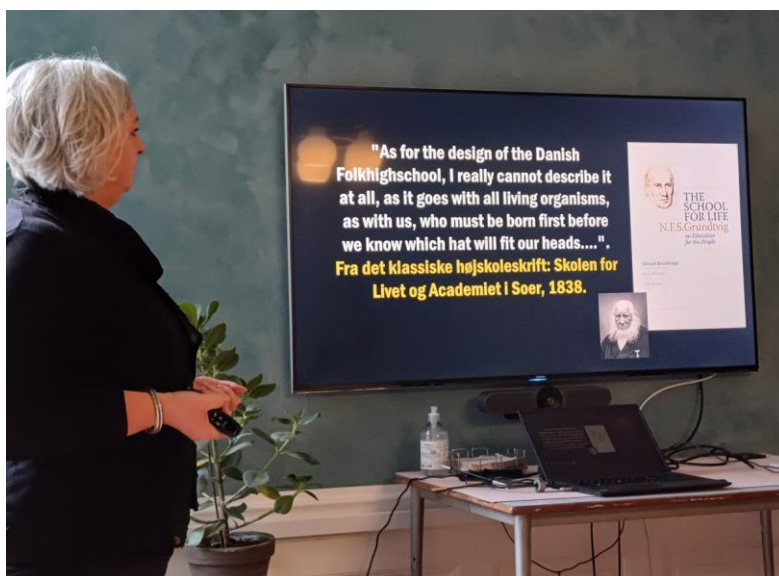
Jest to organizacja zrzeszająca wszystkie uniwersytety ludowe działające w Danii. W organizacji pracuje 25 osób, finansowana jest z dotacji rządowej oraz przez szkoły i prywatnych przedsiębiorców. Jest jedyną w kraju organizacją, która reprezentuje interesy wszystkich uniwersytetów ludowych (tzw. organizacją parasolową). FFD rozwija i utrzymuje polityczne i profesjonalne relacje z rządem oraz innymi partnerami, zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. Celem FFD jest praca na rzecz idei uniwersytetu ludowego oraz tworzenie dobrych i swobodnych warunków dla rozwoju tego typu szkół w Danii. Nie ma obowiązku zrzeszania się w tej organizacji, ale w Danii nie ma żadnego UL-u, który do niej nie należy. Organizacja nie dokonuje ocen poszczególnych szkół wyższych, ale co 3 lata studenci wyrażają opinię o pracy swojej szkoły. Również same szkoły często dokonują wewnętrznej ewaluacji, bo „słuchanie jest tak samo ważne, jak mówienie”. To w interesie szkół leży, aby miały u studentów jak najlepszą opinię, gdyż to przyciągnie kolejnych kandydatów i szkoła będzie mogła funkcjonować bez przeszkód. Organizacja przeprowadza swoje badania na temat

– nauczanie opiera się na motywacji studentów.

Powyższe wartości, kultywowane w tego typu szkołach po dziś dzień, pochodzą od założyciela UL-i w Danii, Nikolaia Frederika Severina Grundtviga (1783-1872).

Podstawowa różnica w porównaniu do szkół tradycyjnych polega na tym, że w UL-ach nie ma „uczenia czegoś” - odbywa się za to „uczenie dla życia”, nie ma „uczenia przedmiotów”, jest „uczenie przedmiotami”, nie ma ocen i egzaminów, nie ma narzucanych przez ministerstwo czy inny organ programów. Każda szkoła sama ustala to, czego i w jaki sposób będzie uczyła. O tym, jakie są przedmioty mogą decydować zarówno nauczyciele, jak i uczniowie. Jeżeli dany przedmiot nie cieszy się zainteresowaniem, to albo przedmiot zostaje „zdjęty” z planu lekcji, albo nauczyciel musi zaproponować takie zmiany, żeby wzrosło zainteresowanie przedmiotem. Podczas kursu student realizuje dwa przedmioty obowiązkowe i pięć dodatkowych wybieranych spośród dostępnych. Na ośmioro studentów przypada średnio jeden nauczyciel. Podstawową zasadą zaliczenia jest frekwencja na zajęciach - wymagana jest pełna obecność, uwzględnia się jedynie szczególne okoliczności życiowe. Student nie otrzymuje certyfikatu ukończenia kursu ale opisową ocenę swojej osoby, mocnych stron, predyspozycji i nabytych umiejętności. Wg Grundtviga ludzie muszą się rozwijać i uczyć nie dla siebie, ale po to, aby brać odpowiedzialność za swój kraj. Zgodnie z jego ideą ma to być nauka bezpośrednia i praktyczna, która odbywa się w rzeczywistych warunkach, w życiu.

„Człowiek, który uczył się czegoś, czego nigdy nie pokochał, tak naprawdę nigdy nie żył.” Hal Koch (1904-1963) teolog, wykładowca na uniwersytecie w Kopenhadze napisał książkę pt. „Czym jest demokracja?”. Według autora nie jest to tylko sposób rządzenia, ale sposób na rozwiązywanie problemów, jest to pokojowy sposób na to, żeby się z kimś nie zgadzać.

Spotkanie w Danish Folk High School Association

Każda ze szkół ma swoją specyfikę, co wyraźnie określa jej statut (cele i wartości). Do szkoły może zapisać się każdy, kto chce i kto może za nią zapłacić. Rocznie około 50 tys. Duńczyków zapisuje się na różne kursy w UL-ach. Studentami mogą być też obywatele innych krajów (około 9% ogółu studentów rocznie). Nie ma określonego limitu, ile razy i jakie kursy można robić. Dolna granica wieku to 18 lat, górnej granicy nie ma, są dwie szkoły, które przyjmują po ukończeniu 16 lat.

Uniwersytety Ludowe w Danii oferują:

- długie kursy (trwają 5-10 miesięcy), w tych uczestniczą przed wszystkim osoby młode 18-25 lat,
- krótkie kursy (trwają mniej niż 1-2 tygodnie), organizowane najczęściej w okresie wakacji.

W ofercie UL-i jest dużo przedmiotów (kursów tematycznych) lecz żaden przedmiot nie jest obowiązkowy. Zgodnie z prawem połowa kursów musi być związana z uczeniem się ogólnym, czyli związanym z codziennym życiem. Pobyt w szkole staje się dla studenta codziennym życiem. Nauka w UL-u oznacza pobyt 24 godz./dobę przez 7 dni w tygodniu. Wspólnota i wspólne życie jest istotnym elementem procesu uczenia się.

Spotkanie w Danish Folk High School Association

Uniwersytety Ludowe w Danii mają też swoje „specjalizacje”. Są UL-e, których specjalizacją jest np. sport, teatr, tworzenie filmów, sztuka, międzynarodowe studia, dziennikarstwo, style życia, przygotowanie nauczycieli. Niektóre UL-e oferują szeroki zakres różnorodnych przedmiotów.

„Najpierw trzeba się urodzić, żeby wiedzieć, jaki kapelusz będzie pasował” – to słowa Grundtviga, które przytacza Lisbeth Trinskaer. Mówi, że tradycja uniwersytetów ludowych w Danii sięga ponad 180. lat. Pierwsi twórcy i liderzy przekazali idee, tworzyli zgodnie z potrzebami społeczeństw swoich czasów. Organizacja FFD powstała po to, aby monitorować zmieniające się potrzeby i na bieżąco dostosowywać ofertę uniwersytetów do aktualnych potrzeb społecznych. Szefowa FFD uzasadnia, dlaczego UL-e to dobra inwestycja dla rządu:

1. Wolne szkoły mogą bardzo szybko przystosowywać się do zmieniających się warunków, przemiany systemowe są powolne.
2. UL-e w Danii są zamykane, jeżeli nie ma wystarczającej liczby studentów, bo za studentem idą pieniądze. Brak studentów = szkoła bezzasadna.
3. UL-e są traktowane jako miejsca, gdzie formuje się świadomego obywatela państwa. Priorytety rządu są zmienne, a wartości UL-ów są stałe, skoncentrowane na tym, aby ukształtować obywateli, którzy wezmą odpowiedzialność za państwo. Wszystkie partie (poza jedną) sympatyzują z UL-ami, choć z różnych powodów, np. liberałowie dlatego, że szkoły uczą krytycznego myślenia, wolności i kształtują

silne jednostki; lewica, bo wielu absolwentów UL-i cechuje odpowiedzialność, są stali, nie porzucają zatrudnienia.

4. Wg opinii samych studentów: ważne jest w szkole, że ktoś im ufa, traktuje po partnersku, studenci mają swoje obowiązki, mają też autorytety, w szkołach budują się relacje. Podczas długiego czasu przebywania ze sobą (nauka + życie) nie da się udawać, każdy tu ujawni swoje prawdziwe oblicze. Na pytanie skierowane do studentów: „Co zyskałeś dzięki pobytowi w szkole?”, najczęściej odpowiadali: przyjaciół, pewność, co do własnych możliwości i planów (marzeń) związanych z edukacją i pracą, wartości społeczne, bycie członkiem społeczeństwa, szersze spojrzenie na życie.
5. Wg oficjalnych badań: uczniowie w UL-ach z większym prawdopodobieństwem ukończą naukę, a jeśli poddają się weryfikacji w systemie państwowym to osiągają bardzo wysokie wyniki. Politycy nie naprawią świata, w UL-ach studenci pracują nad najważniejszymi problemami, bo sami tego pragną. We współczesnym świecie młodzi ludzie tracą poczucie sprawczości, w czasie kursu w UL-u zyskują je.
6. UL-e cechuje wysokie zaufanie społeczne, wynikające między innymi z długiej tradycji - przedstawiciele są w stanie tworzyć platformę współpracy z politykami.
7. Obowiązuje zasada, że rząd wspiera finansowo UL-e, ale ich nie kontroluje; wg szefowej FFD gdyby tak się działo, to UL-e nie mogłyby funkcjonować na takich zasadach, które obowiązują.
8. Panuje powszechne przekonanie, że UL-e najlepiej przygotowują obywateli do demokracji, bo nie uczą teorii demokracji, ale uczą na demokratycznych zasadach (brak teorii, na każdym kroku w szkole mają miejsce ćwiczenia praktyczne); UL-e mają inspirować ludzi do brania odpowiedzialności za kraj we własne ręce; jak największy dostęp do edukacji ma uzasadnienie demokratyczne; niewykształcony obywatel nie będzie czuł odpowiedzialności, nie będzie miał realnego wpływu na kształt demokracji w kraju.

Spotkanie w Danish Folk High School Association

Ministerstwo Kultury, Agencja ds. Kultury i Pałaców

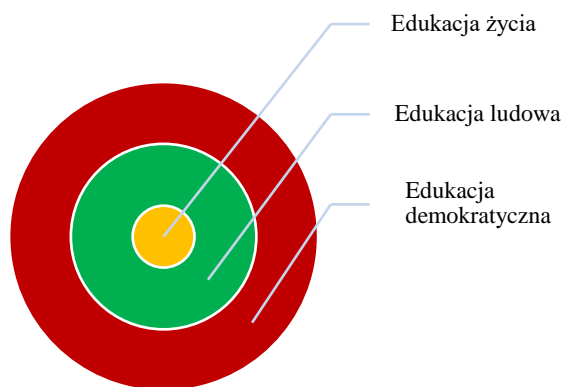
Od 10 lat uniwersytety ludowe podlegają w Danii Ministerstwu Kultury, wcześniej podlegały Ministerstwu Edukacji.

Podstawa prawna

Działalność uniwersytetów ludowych w Danii reguluje ustawa z 1890 r., ostatnia nowelizacja miała miejsce w 2013 r. 130 lat to dużo czasu, by wypracować systemowe wsparcie tego typu placówek. „ Ustawa mówi o trzech filarach edukacji, które realizują uniwersytety ludowe:

1. Edukacja dla życia: rozważanie odpowiedzi na pytania egzystencjalne, np. kim jest człowiek, jaki jest świat, jak reagować na pojawiające się zagrożenia?
2. Edukacja ludowa: zasada wpływu szkół na społeczeństwo i nawiązywania partnerskich relacji oraz wzajemnej współpracy.
3. Edukacja demokratyczna: Ministerstwu zależy, aby podkreślać odmienny, nieformalny sposób kształcenia demokracji, ma to być nauka demokracji przez praktykę (zamiast mówić o tym – robić to).

Niestety nie mamy możliwości aby zapisy tej ustawy przełożyć bezpośrednio na polskie warunki.

Filary edukacji w Uniwersytetach Ludowych w Danii

Finansowanie

Duński budżet na 2025 r. przewiduje dotację państwa na działalność uniwersytetów ludowych w wysokości około 110 mln euro, z czego 90% to subwencja podstawowa na utrzymanie szkół, pozostałe to dotacje celowe na projekty. Wsparcie operacyjne szkoły dzielone jest na 3 części: 7,5% budżetu to wsparcie na administrację, które otrzymuje każda szkoła niezależnie od innych uwarunkowań, 85,2% to fundusze zależne od wielkości szkoły czyli od liczby uczniów i realizowanych kursów, np. kurs długości 1 tygodnia to 6 000 euro na 1 studenta, kurs od 2 do 11 tygodni to 9 400 euro na studenta, kurs powyżej 12 tygodni to 16 000 euro na studenta wg kalkulacji 1 student/ 40 tygodni w roku. Z kolei 7,4% budżetu przypada na studentów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Liczbę studentów oraz typy kursów szkoła wykazuje w sprawozdaniach, weryfikowanych przez zewnętrznych audytorów. Dotacja jest wypłacana miesięcznie i rozliczana po zakończeniu roku budżetowego. Na cały budżet danej szkoły składają się: w 46,2% - subwencja rządowa, 46% to czesne od studentów, 7,8% stanowią wpłaty z innych źródeł.

Spotkanie z przedstawicielem duńskiego Ministerstwa Kultury

Free schools – zasady organizacyjne

Szkoła będąca uniwersytetem ludowym musi być prywatna, niezależna, samostanowiąca i musi należeć do lokalnej społeczności. Szkołę na zewnątrz reprezentuje komitet, kieruje nią zarząd, który wybiera dyrektora. Nie ma żadnych odgórnych wymogów odnośnie kwalifikacji nauczycieli, każda szkoła może sama zdecydować, kto będzie jej nauczycielem. Każdy kurs musi być szczegółowo opisany – jakie zawiera treści i jakie są planowane efekty, program musi zawierać co najmniej 21 godzin zajęć w tygodniu i jest wewnętrzną sprawą szkoły, nie podlega kontroli instytucji zewnętrznych.

Academy of Free School Teaching w Ollerup

Niezależna Akademia Kształcenia Nauczycieli Wolnych Szkół („Den Frie Lærerskole”) została założona w 1949 roku i znajduje się na południowym wybrzeżu duńskiej wyspy Fionia. Akademia stanowi jedno z głównych ośrodków kształcenia nauczycieli dla tzw. Wolnych Szkół w Danii, obejmujących różne typy instytucji edukacyjnych, takie jak Wolne Szkoły, „Folk High Schools” (uniwersytety ludowe) oraz „Efterskole” – specyficzną formę duńskich szkół średnich.

Akademia jest instytucją o unikatowym charakterze, która od początku istnienia kładzie duży nacisk na niezależność, zarówno w kontekście swoich wartości pedagogicznych, jak i metod nauczania. Do dnia dzisiejszego pozostaje autonomiczna, co oznacza, że ma pełną

swobodę w ustalaniu swoich zasad kształcenia, programów nauczania, wartości etycznych oraz metod oceny studentów. W ramach tej niezależności, akademia nie stosuje tradycyjnych egzaminów, a oceny są oparte na bieżącej ocenie postępów studentów w praktyce pedagogicznej.

Założenia szkoły

Bycie nauczycielem w Wolnej Szkole, „Folk High School” lub „Efterskole” wymaga czegoś więcej niż tylko umiejętności nauczania przedmiotu, ponieważ szkoły te mają na celu realizację znacznie szerszej misji niż to, co tradycyjnie rozumiane jest przez pojęcie nauczania. Od samego początku - oprócz bardziej formalnych celów edukacyjnych - głównym celem tych szkół było „oświecenie życiowe” w tradycji N. F. S. Grundtviga.

Studenci Akademii Kształcenia Nauczycieli Wolnych Szkół rozwijają nie tylko umiejętności pedagogiczne, ale także cechy ludzkie, społeczne i demokratyczne. Zdobywają nie tylko wszechstronną wiedzę w wybranych przedmiotach oraz w teoriach edukacyjnych, ale także solidne podstawy w psychologii, pedagogice, dydaktyce, filozofii, etyce, języku, sztuce opowiadania, demokracji, obywatelstwie, tożsamości kulturowej, a także w tradycji i historii duńskich wolnych szkół.

Budynek szkoły

Ważnym aspektem wolnych szkół – szczególnie uniwersytetów ludowych i „Efterskole” – jest życie wspólne. Szkoły te organizowane są jako szkoły z internatem, w których uczniowie (a często także nauczyciele) mieszkają na terenie szkoły. Ten aspekt staje się

istotnym elementem pedagogicznej praktyki szkoły. 75% studentów mieszka w szkole, każdy dzień zaczyna się od wspólnego poranka, wspólnego posiłku oraz śpiewania, a część czasu wolnego poza klasą studenci spędzają w różnych warsztatach twórczych lub uczestniczą w różnorodnych zajęciach rekreacyjnych, od muzyki po sport.

Założenia edukacyjne

Kurs kształcenia nauczycieli w Akademii Wolnych Szkół trwa pięć lat, co jest dłuższym okresem niż standardowy czteroletni program nauczycielski w Danii, co w porównaniu do wielu innych europejskich programów może wydawać się długim okresem. Jednak długość kursu jest uzasadniona szerokim zakresem kompetencji, jakie studenci zdobywają w trakcie nauki. Struktura programu składa się z dwóch głównych etapów: teorii i praktyki. Kurs nie ogranicza się jedynie do przekazywania wiedzy teoretycznej z zakresu nauk pedagogicznych, ale kładzie także duży nacisk na rozwój osobisty, społeczną odpowiedzialność oraz umiejętności praktyczne, które są niezbędne do pracy w wolnych szkołach. Studenci uczestniczą aktywnie w procesach demokratycznych, rozwijają umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej, pracy w grupie oraz zarządzania klasą, a także poznają mechanizmy społeczne, które są istotne w kontekście edukacji w wolnych szkołach. Pierwsze dwa lata programu to intensywna nauka teoretyczna, obejmująca szeroką gamę przedmiotów. W tym czasie studenci zdobywają solidne podstawy wiedzy, które są niezbędne do późniejszej pracy w wolnych szkołach.

Sala w szkole Free School of Teaching w Ollerup

Jednym z kluczowych elementów programu jest obowiązkowa praktyka pedagogiczna. Po zakończeniu pierwszej części programu, studenci spędzają trzeci rok na praktyce pedagogicznej, która odbywa się w różnych typach wolnych szkół, takich jak „Efterskole”, uniwersytety ludowe („Folk High Schools”) i inne placówki oparte na modelu edukacji alternatywnej. To doświadczenie daje studentom szansę na zastosowanie zdobytej wiedzy w praktyce oraz na rozwijanie umiejętności dydaktycznych w rzeczywistych warunkach edukacyjnych.

W ramach programu kształcenia, studenci Akademii Kształcenia Nauczycieli Wolnych Szkół mają możliwość organizacji swojej praktyki pedagogicznej samodzielnie. Akademia wspiera ten proces, publikując ogłoszenia na swojej stronie internetowej, w których przedstawiani są kandydaci kończący drugi rok nauki wraz z oceną opisową (opis dotyczy mocnych i słabych stron). Ogłoszenia te mają na celu ułatwienie kontaktu z potencjalnymi placówkami edukacyjnymi, w których studenci mogą odbywać płatną praktykę.

Warto zaznaczyć, że praktyka pedagogiczna jest kluczowym elementem programu. Jeżeli student nie zaliczy praktyki, nie będzie miał możliwości kontynuowania nauki w Akademii, co oznacza, że nie spełnia podstawowego wymogu do ukończenia kursu. W związku z tym, zaliczenie praktyki jest warunkiem niezbędnym do dalszego rozwoju w ramach programu edukacyjnego i zdobycia kwalifikacji nauczycielskich.

Po roku praktyki, studenci wracają do Akademii na kolejne dwa lata nauki teoretycznej. W tym etapie kontynuują pogłębianie wiedzy pedagogicznej, jak również rozwijają umiejętności, które są niezbędne do pełnienia roli nauczyciela w szkołach wolnych, w tym w zakresie zarządzania klasą, pracy z różnorodnymi grupami uczniów i integracji społecznej w edukacji.

Taki podział programu pozwala na równomierny rozwój zarówno teoretycznych, jak i praktycznych umiejętności pedagogicznych, a także umożliwia studentom głębsze zrozumienie specyfiki duńskiego systemu edukacji alternatywnej i modelu wolnych szkół.

Ze względu na specyficzną orientację na duńskie szkoły wolne, wszystkie kursy i zajęcia prowadzone są w języku duńskim. Wymaga to od studentów biegłości w mowie i piśmie na poziomie wyższym, co jest konieczne do pełnego uczestnictwa w zajęciach i w życiu

akademickim. W związku z tym przyszli studenci muszą wykazać się odpowiednią znajomością języka duńskiego, aby sprostać wymaganiom edukacyjnym i komunikacyjnym na tym poziomie kształcenia.

Po zakończeniu pięcioletniej edukacji Akademia wystawia każdemu studentowi szczegółową opinię opisową, w której oceniane są zarówno mocne, jak i słabe strony kandydatów. Opinia ta jest istotnym elementem procesu oceny postępów studenta i stanowi podstawę do dalszej edukacji w ramach programu. Należy podkreślić, że podczas trwania pięcioletniej edukacji studenci nie przystępują do tradycyjnych egzaminów. Zamiast tego, ocena opiera się na bieżącej obserwacji, analizie postępów i refleksji nad praktycznymi doświadczeniami zdobywanymi zarówno w trakcie zajęć teoretycznych, jak i praktyk pedagogicznych. Akademia kładzie nacisk na indywidualny rozwój studenta, a nie na wyniki testów czy egzaminów. Podejście to podkreśla znaczenie praktycznego podejścia do nauczania, umożliwiając studentom elastyczność w kształtowaniu swojej ścieżki zawodowej, z naciskiem na kompetencje pedagogiczne istotne w pracy w wolnych szkołach.

Sala w szkole Free School of Teaching w Ollerup

Szkoły cieszą się wsparciem ze strony rządu, jednak wymagają od studentów pokrycia częściowego, które obejmuje m.in. koszt wyżywienia w postaci jednego posiłku dziennie (lunch). Czesne stanowi część opłat związanych z pobytem w szkole. Co roku do Akademii przystępuje 75 studentów, którzy poddawani są starannemu procesowi rekrutacyjnemu. Aby dostać się do szkoły, kandydaci muszą przejść rozmowę kwalifikacyjną, a także spełniać warunek ukończenia 18. roku życia. Kluczowym jest również wykazanie się przez kandydata doświadczeniem życiowym, istotnym z punktu widzenia pedagogiki grundtvigańskiej opartej na wartościach i systemie kształcenia całościowego.

Student jest zobowiązany do 100% frekwencji na kursie. Uczestnictwo w zajęciach jest obowiązkowe, a aktywność na wykładach i warsztatach traktowana jest jako kluczowy element procesu edukacyjnego, stanowiąc podstawę do oceny postępów i zaangażowania.

Program nauczania w Akademii Kształcenia Nauczycieli Wolnych Szkół jest tworzony i regularnie aktualizowany przez nauczycieli. Program jest elastyczny i dostosowywany do zmieniających się potrzeb oraz wymagań edukacyjnych. Co 6 lub 7 lat przeprowadzana jest szczegółowa ewaluacja programu, mająca na celu ocenę jego skuteczności oraz ewentualne wprowadzenie poprawek, co zapewnia, że kształcenie pozostaje na bieżąco z aktualnymi trendami i wymaganiami w edukacji. Dzięki temu uczniowie mają duży wpływ na działalność szkoły, co umożliwia im aktywne uczestnictwo w kształtowaniu programu nauczania.

Środa w Akademii to „Dzień Demokratyczny”, który jest dniem wolnym od tradycyjnych zajęć dydaktycznych. To czas, w którym uczniowie mają okazję zorganizować własne inicjatywy, przeprowadzać dyskusje oraz prowadzić debaty na tematy istotne dla społeczności i społeczeństwa. Dzień ten sprzyja rozwojowi umiejętności liderów, wspiera samodzielność oraz zachęca do aktywnego udziału w życiu szkoły. To również czas na wymianę poglądów, budowanie poczucia wspólnoty i zaangażowanie się w demokratyczne procesy, które są fundamentem edukacji w duchu wolności i współpracy.

Dodatkowo, wybrane weekendy w ciągu roku są zaplanowane na różnorodne aktywności, które mogą obejmować warsztaty, wyjazdy integracyjne, projekty społeczne czy wydarzenia kulturalne. W wolne weekendy studenci mogą wrócić do domu, co pozwala im na odpoczynek oraz spędzenie czasu z rodziną. Takie podejście do organizacji czasu

w szkole pomaga utrzymać równowagę między intensywną nauką, a życiem prywatnym studentów.

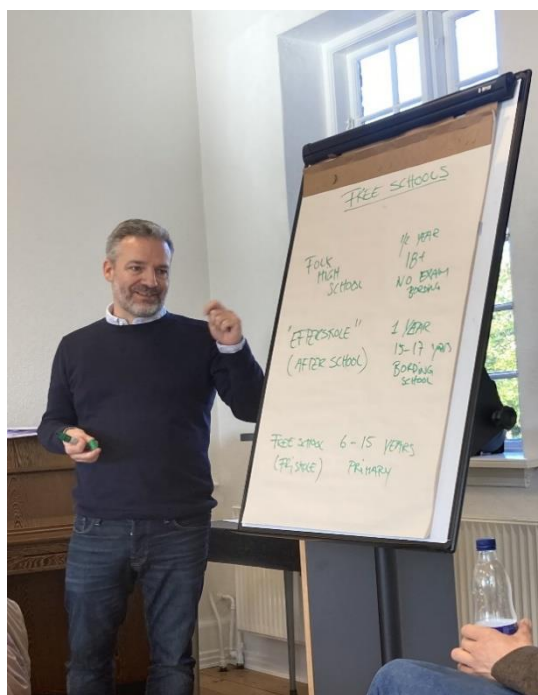
Ciekawostki

- Około 10% absolwentów „Free School of Teaching” w Ollerup kontynuuje swoją karierę jako nauczyciele w uniwersytetach ludowych, podczas gdy reszta znajduje zatrudnienie w szkołach podstawowych i średnich (szkoły 1. i 2. stopnia).
- System „Rodzina” (1+2+3): System wolnych szkół w Ollerup, obejmujący trzy etapy edukacji – wolne szkoły podstawowe „Free school primary”, średnie „Efterskole”, oraz „Free School of Teaching” – nazywany jest „Rodziną”. To wyjątkowe połączenie edukacyjne, które wspiera rozwój uczniów od najmłodszych lat, umożliwiając im kontynuowanie nauki w tej samej placówce przez wszystkie etapy edukacyjne.
- Ollerup jako „centrum wolnej edukacji” – jest jedynym miejscem w Danii, gdzie znajdują się wszystkie trzy etapy edukacyjne (1, 2, 3), oferujące kompleksowy system nauczania. Absolwenci szkół podstawowych i średnich w Ollerup kontynuują naukę we „Free School of Teaching”, zdobywając kwalifikacje nauczycielskie i później wracają, aby uczyć w tych samych szkołach, w których się kształcili lub w „Folk High Schools”.

Mural w szkole Free School of Teaching w Ollerup

- Liczba słuchaczy: obecnie 285 słuchaczy uczęszcza do Akademii w Ollerup, z czego 175 mieszka w internacie. Ponadto, 65 słuchaczy odbywa praktyki pedagogiczne w ramach swojego kursu.
- Rezygnacje i usunięcia: około 15% studentów rezygnuje z kursu, z czego połowa robi to z własnej woli, a druga połowa zostaje usunięta z powodu nieosiągnięcia wymaganej frekwencji. W Akademii obowiązuje zasada, że brak uczestnictwa w zajęciach jest podstawą do usunięcia ze szkoły.
- Opinie nauczycieli: w przypadku trudności z postępami, nauczyciel może wskazać w ocenie opisowej, że dany student nie powinien nauczać dzieci, ale może odnaleźć swoje talenty w innych dziedzinach. Jest to element procesu samorefleksji, który pomaga studentom wybrać najbardziej odpowiednią ścieżkę zawodową.
- Reputacja szkoły: szkoła kładzie duży nacisk na swoją reputację i prestiż, dlatego reaguje na problemy już na wczesnym etapie. Problemy z nieukończeniem kursu są traktowane poważnie, a jednym z głównych powodów nieukończenia programu są nieodbyte praktyki, które student musi samodzielnie zorganizować. Bez odbycia praktyki nie ma możliwości ukończenia kursu.
- Ocena opisowa jako wsparcie edukacyjne: zamiast tradycyjnych ocen liczbowych i egzaminów studenci otrzymują ocenę opisową, która wskazuje ich mocne strony, obszary do rozwoju oraz sugeruje kierunki dalszego kształcenia. Ocena opisowa jest narzędziem wspierającym rozwój ucznia i pomaga wskazać odpowiednią drogę zawodową.
- Brak podziału na specjalizacje: wszyscy słuchacze uczęszczający do Akademii kształcącej nauczycieli do wolnych szkół w systemie „1, 2 i 3” w Ollerup uczą się razem, nie dzieląc się na grupy specjalizacyjne. Jednak w ramach specjalizacji, takich jak np. matematyka, istnieją przedmioty dostosowane do konkretnych potrzeb danej grupy.
- Motywacja nauczycieli: nauczyciele w Ollerup są motywowani nie tyle wynagrodzeniem (które w szkołach publicznych jest wyższe), ale prestiżem i renomą szkoły. Uczestnictwo w nauczaniu w tej instytucji jest traktowane jako zaszczyt i wyróżnienie, a nie jako zwykła praca zarobkowa.

Spotkanie we Free School of Teaching w Ollerup

Podsumowanie

Niezależna Akademia Kształcenia Nauczycieli Szkół Wolnych, otrzymuje wsparcie finansowe w formie dotacji od rządu duńskiego utrzymując przy tym niezależność co do formy i podstawy uczenia. Pozostałe placówki kształcące nauczycieli w Danii są częścią systemu edukacji publicznej i oferują formalne, państwowe programy edukacyjne, które kończą się przyznaniem dyplomów ukończenia. Akademię i uczelnie publiczne dla nauczycieli działają w ramach formalnego systemu edukacji, którego celem jest przyznanie oficjalnych dyplomów zawodowych, w przeciwieństwie do modelu oferowanego przez Akademię Wolnych Szkół, gdzie kształcenie jest bardziej elastyczne i oparte na ocenie opisowej, a nie formalnych egzaminach.

Campus Free School of Teaching w Ollerup

Mural w szkole Free School of Teaching w Ollerup

Sportowy Uniwersytecie Ludowy w Ollerup

Wizytę w szkole prowadziła dyrektor szkoły, pochodząca z Brazylii. Szkoła jest miejscem, w którym uczniowie uczą się i mieszkają. Powstała w roku 1920, czyli 104 lata temu pod nazwą: Ludowa Szkoła Gimnastyczna/Sportowa. Sala gimnastyczna, w której w roku 1920 nauczyciel wykładał z balkonu, nadal służy studentom.

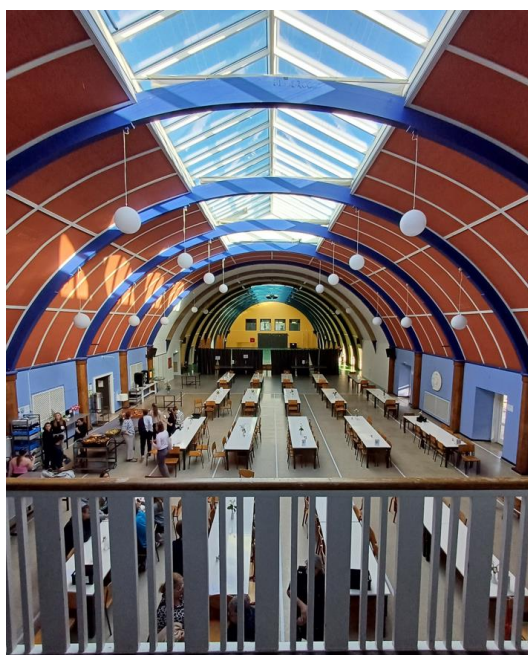
Szkoła na początku była przeznaczona tylko dla mężczyzn, szczególnie rolników – służyła ich dobrej formie fizycznej i rozwojowi osobistemu. W szkole dążono do tego by uczniowie byli wysportowani i dobrze zbudowani. Kobiety dołączyły do nauki w szkole w latach pięćdziesiątych. Zajęciom w szkole przyświeca grecka myśl: „W zdrowym ciele zdrowy duch” i dlatego dyrektor podkreślała, że bardzo ważne jest żeby trenować jednocześnie ciało i umysł. W miejscu, gdzie kiedyś była biblioteka - znajduje się bardzo duży salon z okrągłym stołem, służącym omawianiu różnych kwestii związanych ze szkołą.

Stół w Sportowym Uniwersytecie Ludowym w Ollerup

W placówce od początku kładziono duży nacisk na współpracę międzynarodową, dlatego szkoła może pochwalić się studentami z np. Japonii czy Polski, którzy zostali przyjęci w ramach programu stypendialnego. Podczas współpracy międzynarodowej wyzwaniem jest komunikacja, gdyż studenci z Japonii rzadko mówią dobrze po angielsku, ale pomimo tego radzą sobie bardzo dobrze. W szkole student z zagranicy może uczyć się jeden lub dwa semestry, które trwają od czterech do pięciu miesięcy. Koszt pobytu to 30 tysięcy

złoty, przy czym można wnioskować o stypendium, wtedy opłata wynosi ok. 6 tysięcy złotych za semestr. Duńczycy mogą się uczyć w szkole przez trzy semestry. Ok. 49% przyjętych studentów to studenci międzynarodowi, a 51% stanowią Duńczycy. Warunkiem przyjęcia do szkoły jest ukończenie 18 lat oraz chęć i motywacja do aktywnego uprawiania sportu – chociaż nie trzeba być sportowcem.

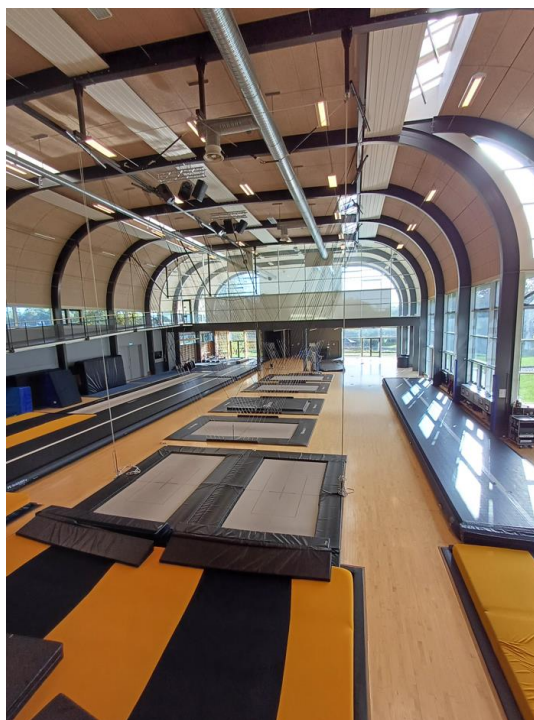

Szkolna stołówka

W szkole odbywają się zajęcia sportowe, wyjazdy, a także akcje charytatywne. Studenci prowadzą zajęcia sportowe dla mieszkańców lokalnej społeczności. Zajęcia rozpoczynają się o 8 rano, a kończą o 22.00. Szkoła uczy dyscypliny, współpracy, studenci zawierają przyjaźnie na całe życie. Średnia wieku uczniów to 22 lata. Bardzo ważnym elementem dnia są wspólne posiłki w dużej stołówce. Podczas posiłków obowiązuje zakaz używania telefonów komórkowych.

Szkoła cieszy się dużym zainteresowaniem młodzieży, dlatego w ostatnim semestrze wiosennym 20 osób nie zostało przyjętych, z powodu braku miejsc.

Na zajęciach każdy ćwiczy w swoim tempie, w ramach swoich możliwości. Najczęściej używanym pomieszczeniem jest bardzo duża sala gimnastyczna. Podczas zajęć studenci nabywają nowych umiejętności w akrobatyce, uczą się robić fikołki, stawać na rękach, tańczyć, prowadzić zajęcia oddechowe, skakać do wody na wysokości 10 metrów, pisać projekty społeczne, współpracować z lokalną społecznością. Wśród zajęć są również aromaterapia i morsowanie. W szkole znajduje się basen zewnętrzny i basen kryty, który powstał w 1927 roku.

Sala gimnastyczna

Szkoła może się pochwalić reprezentacją, która wyjeżdża raz w roku na pokazy do Brazylii. Wiezorami sala gimnastyczna jest przeznaczona do korzystania przez lokalną społeczność. Dzieci i młodzież nieodpłatnie bądź za symboliczną odpłatnością korzystają z zajęć sportowych, które prowadzą w formie wolontariatu nauczyciele i studenci. Celem szkoły jest wykształcenie młodego człowieka w taki sposób, aby wiedział jak wykorzystać w praktyce wiedzę i umiejętności, które zdobył podczas pobytu w szkole.

Na terenie szkoły znajduje się piękna, duża sala taneczna oraz ogromna sala audytoryjna, gdzie odbywają się duże wydarzenia sportowe dla całej społeczności. Aula była największą salą sportową w północnej Danii. Została zbudowana przez studentów w ramach wolontariatu w latach trzydziestych XX wieku. Studenci mogli zostać kolejne dwa tygodnie w szkole bezpłatnie, przed południem budowali, a od 16.00 do 20.00 mieli zajęcia gimnastyczne. W dzisiejszych czasach młodym ludziom brakuje umiejętności manualnych, więc taka inicjatywa byłaby mało realna.

Hala do koszykówki

Po letnim semestrze jest wybierana grupa studentów: dziewcząt i chłopców, którzy zostają na tydzień lub dwa tygodnie, podczas których sprzątają i wykonują drobne remonty. W ciągu dnia pracują, po południu korzystają z zajęć sportowych, śpią w namiocie w grupie czterdziestu osób. Do szkoły przyjmowanych jest 120 studentów w semestrze jesiennym i 310 studentów w semestrze wiosennym. W szkole co rok odbywa się duży festiwal sportowy. Studenci w czasie wolnym organizują jednodniowe wycieczki nad morze oddalone o 3 kilometry.

W kompleksie szkoły, wśród naturalnej wiejskiej roślinności, grabowych żywopłotów i drzew liściastych w bliskości nowoczesnych zabudowań szkoły, stoi niczym w skansenie wiejski budynek, charakterystyczny dla tego regionu. Nadaje on klimatu i pokazuje jak rozwinął się kompleks na przestrzeni lat. Jest też wyrazem szacunku do dziedzictwa kultury i architektury dawnej tego regionu. Nowoczesne zabudowania szkoły mieszczą dwa baseny: zewnętrzny i wewnętrzny oraz miejsce do kąpeli słonecznych na tarasach i ćwiczeń hartujących, czego byliśmy świadkami.

Młodzież z nauczycielem, pomimo chłodnej aury, ćwiczą na zewnątrz w strojach kąpielowych. Pierwszy basen w tej szkole zbudował jej dyrektor, który przed laty był na wizycie studyjnej w Ameryce i tam się zainspirował prowadzeniem podobnego obiektu sportowego. Był liderem i fundraiserem, który do budowy zaangażował wolontariuszy i zdobył niezbędne środki na tak kosztowną inwestycję.

Zabudowania na kampusie uniwersytetu

Podsumowanie

1. Szkoła podąża za ideą Grundtviga i wzmacnia społeczność dla demokracji i samoświadomości. Codziennie rano zajęcia zaczynają się od śpiewania.
2. Panuje pełna równość pomiędzy nauczycielami a studentami.
Najstarszy student ma 56 lat.
3. Społeczność szkoły korzysta z tradycji i wieloletniego doświadczenia przeszłych pokoleń uczących się w niej.
4. Szkoła korzysta z regularnych subwencji rządowych a procedury ich pozyskania są proste i klarowne.
5. Obowiązkowym przedmiotem są stosunki międzynarodowe z dużą dawką wiedzy o działaniu organizacji pozarządowych z aspektami praktycznymi pisania wniosków i realizacji projektów.
6. Szkoła ściśle współpracuje m.in. z placówkami w Japonii, Chinach i w Europie poprzez realizację programu Erasmus.
7. Przedmioty nieobowiązkowe to sauna, psychologia sportu, rękodzieło.
8. Istotną zasadą szkoły jest organizacja przez studentów wydarzeń szkoły w celu nabycia przez nich praktyki w tym aspekcie.
9. Badania pokazują, że 80% absolwentów udziela się w społecznościach lokalnych.
10. Każdy student jest zobowiązany do wyjazdów zagranicznych, żeby poszerzać wiedzę o świecie. Za wycieczki płacą studenci. Studenci jeżdżą także na międzynarodowe zawody sportowe, reprezentując szkołę. Warto dodać, że jeżdżą także absolwenci, co świadczy o mocnych więzach ze szkołą.

11. Absolwenci otrzymują dyplom szkoły i dyplom stowarzyszenia, który zaświadcza, że nabyli kompetencje lidarskie.

Budynek uniwersytetu

Egmont højskolen

Egmont højskolen to jeden z młodszych uniwersytetów ludowych („Folk high school”). W 1956 r. w Hou utworzono szkołę, której pierwszym dyrektorem był Oluf Lauth, nosiła ona wówczas nazwę Holsathia High School, nawiązując do nazwy lokalnego zamku, który znajdował się w okolicy. Oluf Lauth był osobą z niepełnosprawnością, poruszającą się na wózku inwalidzkim. Pozytywne doświadczenia z pobytu w jednym z UL-i zainspirowały go do założenia podobnej placówki dostępnej dla osób z niepełnosprawnościami.

Obecnie jest to jeden z większych UL-i wyróżniający się wyjątkowym podejściem do osób z niepełnosprawnościami oraz ich partycypacji w życiu publicznym.

W szkole organizowane są długie kursy trwające ok. 5 miesięcy. Egmont nastawiony jest na realizację kursów długich tj.: 19-tygodniowego kursu jesiennego oraz 24-tygodniowego kursu wiosennego. Student w trakcie swojego pobytu wybiera dwa kierunki (czyli kursy długie) oraz ma do wyboru wiele innych różnorodnych kursów krótkich. Studenci bez ograniczeń zdrowotnych uczestniczą zazwyczaj w kursach trwających 1 semestr. Studenci z ograniczoną sprawnością realizują zazwyczaj program trwający 4 semestry.

Na jeden semestr przypada średnio ok. 217 studentów. Latem organizowane są również krótkie kursy, w których uczestniczy nawet 700 osób. Studentami mogą być osoby, które ukończyły 17,5 lat, w przypadku długich kursów to 24 lata. Najstarsi studenci to osoby z niepełnosprawnościami.

Na jeden semestr przypada średnio 135 osób z niepełnosprawnościami, w tym 50 osób posiada niepełnosprawność sprzężoną i wymaga pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Jednak wszyscy uczniowie niezależnie od tego czy są pełnosprawni,

czy są osobami ze szczególnymi potrzebami, mogą uczestniczyć we wszystkich oferowanych przedmiotach. Asystentami osób z niepełnosprawnościami są m.in inni studenci, tym samym uczestniczą w systemie edukacji oraz wsparcia swoich koleżanek i kolegów.

Studenci mają do dyspozycji 75 różnych przedmiotów, w tym 25 głównych, pogrupowanych w ramach 4 kategorii: ruch, tworzenie, myślenie i kreatywność. Pozostałych 50 kursów to zajęcia ogólnorozwojowe np. piłka na wózkach, gotowanie, gry planszowe.

Program kursów oparto o następujące sfery:

- a) życie zawodowe (nad czym pracować i jakiego wykształcenia to wymaga?)
- b) życie społeczne (jak korzystać ze swoich demokratycznych praw?)
- c) życie rodzinne (z kim mieszkać i gdzie?)
- d) życie rekreacyjne (spędzanie wolnego czasu – podróże, sztuka, sport, muzyka itp.)

Kształcenie jest odpłatne i kosztuje średnio 1000/1100 EUR za miesiąc. Opłaty dla wszystkich studentów są takie same. Na koszt edukacji i pobytu uczestnika w szkole składa się wnoszona przez niego opłata oraz dotacja państwowa do funkcjonowania szkoły - student płaci 50% kosztów a drugą połowę stanowi dotacja rządowa.

Szkoła współpracuje z lokalną społecznością – mieszkańcy mogą też korzystać z infrastruktury szkoły, płac za to dodatkowe opłaty.

Wybudowanie szkoły kosztowało 130 mln koron duńskich, a środki pochodziły z różnych źródeł, np. działkę подарował samorząd. Utrzymanie szkoły kosztuje ok. 12 mln EUR rocznie. Dofinansowanie na utrzymanie szkoły pochodzi z funduszu z którego korzystają

wszystkie UL-e w Danii oraz z funduszu na edukację specjalną. Na dodatkowe aktywności konieczne jest jednak pozyskanie środków z innych źródeł np. z samorządu.

Mural w siedzibie szkoły

Jedną z sal zdoła ciekawy obraz, wykonany przez lokalnego artystę, którego inspiracją były obrazy z Gwatemali. Malowidło traktuje o różnych aspektach wykluczenia na przestrzeni wieków. Przedstawia zwykłych ludzi, polityków, władców, ale również osoby, które nie zapisały się pozytywnie na kartach historii. Obraz liczy ok 80 m². Jego fundatorem było małżeństwo – uczestnicy kursu krótkiego, poruszeni historią pierwszego dyrektora (będącego osobą z niepełnosprawnością), opowiedzianą przez jego syna, sprawującego wówczas funkcję dyrektora.

Ogólna infrastruktura:

- powierzchnia budynków łącznie 25 tys. m²,
- powierzchnia terenu, którym dysponuje szkoła to łącznie 100 tys. m²,
- prywatny port z infrastrukturą domków o charakterze letniskowym (w lecie odbywają się turnusy wakacyjne dla osób z niepełnosprawnością),
- transport: busy,
- 14 pracowników technicznych,
- pracownicy ok. 10 % z orzeczeniem o niepełnosprawności,
- baza internatowa oraz mieszkania wspomagane dla osób z niepełnosprawnością,
- zajęcia merytoryczne i warsztatowe (np. krawiectwo, szkło, ceramika, teatr, plastyka).

Funkcjonowanie oparte o koncepcję Grundtviga

Szkoła oparta jest na zasadach edukacji nieformalnej dla dorosłych z internatem jako obligatoryjnym wymogiem funkcjonowania, oferująca możliwość nauki niemal każdego przedmiotu.

Zajęcia opierają się na dialogu i wzajemnym uczeniu się pomiędzy nauczycielami i uczniami. Głównym celem programu uniwersytetu jest odkrycie i wzmocnienie unikatowych umiejętności każdego ucznia bez względu na indywidualne różnice studentów np. dot. zdrowia, pochodzenia, umiejętności. Co ważne kształcenie odbywa się we wspierającej atmosferze społecznej.

Najważniejszą kwestią w prowadzeniu zajęć jest atmosfera. Z uwagi na fakt połączenia edukacji i internatu tworzą się wspólnoty o charakterze mikrospołeczności, w których studenci i pracownicy/nauczyciele szkoły mieszkają, jedzą razem i dzielą codzienność przez cały trwania kursu w UL-u.

Program szkoły oparty jest na założeniu, że każdy ma te same obowiązki i te same prawa – bez względu na płeć, pochodzenie społeczne, religię, narodowość, pochodzenie etniczne itp.

Szacunek, równość, współpraca, dialog i tolerancja to tylko niektóre ze słów-kluczy, dzięki którym funkcjonuje życie codzienne w UL-u. Dzieje się tak nie tylko wśród studentów. Jedną z głównych idei jest równość i wzajemne uczenie się nauczycieli i uczniów. Zajęcia charakteryzują się swobodą słowa, dialogu i otwartym programem nauczania, który można zmieniać w trakcie zajęć.

Wspólne śpiewanie jest głęboko zakorzenione w kulturze szkół ludowych. W szkole dostępne są śpiewniki zawierające zarówno część psalmów Grundtviga, jak i wiele innych pieśni ludowych, a także co warto zauważyć, utwory popowe i rockowe oraz psalmy.

Do przyjęcia na kurs prowadzony przez UL nie są wymagane uprawnienia akademickie ani egzaminy – studenci na koniec otrzymują dyplom jako dowód uczestnictwa. Aby uczęszczać do tego UL jak i każdej duńskiej szkoły ludowej, należy być osobą pełnoletnią, czyli mieć ukończone 17,5 roku (z wyjątkiem młodzieżowych szkół ludowych).

Misja, specyfika działania, warunki funkcjonowania

Główną grupę docelową szkoły stanowią młodzi ludzie w wieku od 18 do 25 lat ze specjalnymi potrzebami. Program edukacyjny oparty jest na podstawowym założeniu, tj. dostępności programu dla osób z niepełnosprawnościami. To sprawia, że pobyt w Egmont staje się czymś wyjątkowym, gdzie wspólnotę tworzą osoby z niepełnosprawnością oraz studenci pełnosprawni.

W szkole chodzi o rozwój, naukę, pokonywanie barier społecznych i - być może najważniejsze - tworzenie społeczności. Wszystko razem sprawia, że pobyt w Egmont staje się czymś wyjątkowym. Tak realizowana jest nauka życia demokratycznego w oparciu o wartości: GODNOŚĆ, SAMOSTANOWIENIE, SOLIDARNOŚĆ.

Założenie programu: każdego z nas czeka jakieś ograniczenie zdrowotne w przyszłości, czy to z racji wieku, czy choroby, czy niepełnosprawności. Dlatego współżycie osób zdrowych, samodzielnych oraz osób z ograniczeniami zdrowotnymi jest nauką uważności, wsparcia i akceptacji choroby i ograniczeń jako elementu życia społecznego.

Egmont højskolen ma szczególną odpowiedzialność wobec studentów niepełnosprawnych. Studenci, którzy potrzebą pomocy w czynnościach dnia codziennego (ubiór, higiena, jedzenie etc.) mogą skorzystać z pomocy asystentów.

Szkoła ma duże doświadczenie (ponad 60 lat) w projektowaniu indywidualnych kursów edukacyjnych dla osób z niepełnosprawnością. Oferuje środowisko nastawione na włączanie i integrację zarówno w nauczaniu, jak i poza nim. Oprócz dostosowania programu edukacyjnego i elementów architektonicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnością, jest także dostosowany basen, z którego mogą korzystać studenciz. Usługi zdrowotne organizowane są poza szkołą.

W Egmont højskolen nie ma nauczycieli kształconych w Academy of Free School Teaching w Ollerup ale przez Uniwersytet Państwowy w Aarhus. Studentom z niepełnosprawnościami pomagają – asystent studenta, asystent nauczyciela. Do bycia asystentem/opiekunem studenta z niepełnosprawnością nie trzeba mieć specjalnych uprawnień, może to być inny student szkoły, który realizuje równocześnie kurs. Nauczyciele to często absolwenci Egmont højskolen. Szkoła nie ma własnej kadry medycznej na potrzeby studentów.

Dostępność architektoniczna – budynek wyposażony i dostosowany jest do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (zarówno w stopniu lekkim jaki i znacznym) tak, aby studenci mogli uczestniczyć we wszystkich zajęciach. Dla osób z niepełnosprawnościami dostępny jest cały budynek i wszystkie rodzaje zajęć, łącznie ze wspólną salą sportową ze ścianką wspinaczkową, dobrze wyposażoną siłownią, fantastycznym basenem oraz salami do zajęć muzycznych, robótek ręcznych, ceramiki, przedmiotów warsztatowych, kuchni szkolnej, informatyki i wielu innych. W programie uwzględniono różnorodny zakres tj. od np. psychologii i historii, przez zajęcia twórcze, takie jak ceramika i muzyka, po zajęcia fizyczne, takie jak sport i taniec. Wszystkie są dostępne dla osób z niepełnosprawnościami – w zakresie w którym mogą uczestniczyć w zajęciach z uwagi na swoje ograniczenia.

Oznaczenia w siedzibie szkoły

Jednym z celów programu jest nie tylko edukacja w formie nabycia wiedzy i kompetencji, ale również osiągnięcie przez studenta gotowości do niezależnego i aktywnego uczestnictwa w dorosłym życiu, partycypacji społecznej oraz dalszej edukacji i zatrudnienia po opuszczeniu szkoły. Do podstawowych wartości Egmont, na których zbudowany jest program, zaliczają się m.in. godność i solidarność. Młody człowiek decyduje o swoim procesie edukacji i rozwoju razem ze wspierającymi nauczycielami i pozostałymi studentami

Egmont oferuje elementy edukacji mieszkaniowej i treningu mieszkaniowego, aby młody człowiek miał szansę na jak najbardziej niezależne życie. Sprząatanie, pranie, gotowanie, zakupy i finanse można wybrać jako przedmioty lub zorganizować jako kursy

indywidualne. Dla młodych ludzi, którzy korzystają z programu wsparcia lub są w drodze do programu wsparcia, dostępne są przedmioty ukierunkowane na te obszary.

Studenci poza nauką mają możliwość korzystania z obiektów szkoły - często organizują własne zajęcia sportowe, wycieczki do miasta, imprezy itp. Mają też możliwość sprawdzenia i szkolenia własnych umiejętności społecznych w środowisku internatu.

Egmont ma tradycję wyjazdów studyjnych co semestr. Celem wyjazdów jest poznanie innych miejsc i kultur, uzyskanie informacji i wspólne doświadczanie różnorodności. W ostatnich latach organizowane były wyjazdy studyjne zarówno na terenie Dani jak i wyjazdy zagraniczne np. do Republiki Południowej Afryki, Francji, Włoch, Malty, Japonii, Chin, Izraela i USA. Z wieloletniego doświadczenia wynika, że na wyjeździe studyjnym istotne jest nabywanie wiedzy ale najważniejsza jest wspólnota studentów, nauczycieli oraz współdziałanie osób sprawnych i osób z ograniczoną sprawnością.

Poza kursami realizowane są również dodatkowe projekty, takie jak np. ogród leśny.

[Specyfika „folk high school” a rozwiązania systemowe i duńska polityka społeczna](#)

Duńskie rozwiązania są uznawane za wzór do naśladowania dla innych państw i są oparte na zasadzie, że osoby z niepełnosprawnościami żyją na równi z osobami pełnosprawnymi. Celem jest poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami.

Odpowiedzialność za wsparcie osób z niepełnosprawnością spoczywa na instytucjach państwa. Rząd przekazuje obowiązek opieki nad osobami z niepełnosprawnością samorządom lokalnym i regionalnym. Odpowiadają one za finansowanie placówek edukacyjnych, prowadzenie szkoleń zawodowych oraz dostosowywanie miejsc pracy do potrzeb pracowników z niepełnosprawnościami.

Dania ma sukcesy w edukacji i społecznej integracji osób z niepełnosprawnościami w tym aktywizacji zawodowej, osiągając wysoki wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, który wynosi ponad sześćdziesiąt procent.

Dzięki głęboko zakorzenionej idei społecznej odpowiedzialności Duńczycy dbają o potrzeby osób z niepełnosprawnościami zarówno w sferze społecznej jak i zawodowej oraz edukacyjnej - to elementy całkowicie dla nich naturalne.

Uniwersytet Ludowy w Hadsten

W dniu 24 października 2024 r odbyła się wizyta w Uniwersytecie Ludowym w Hadsten, której celem było zapoznanie się z działalnością szkoły oraz jej programem edukacyjnym. Wizyta rozpoczęła się od powitania uczestników przez dyrektora uniwersytetu, który przedstawił historię tej ponad 100 letniej placówki oraz jej główne cele. Następnie odbyła się prezentacja dotycząca oferowanych kierunków kształcenia oraz form wsparcia dla studentów. W trakcie wizyty obejrzelśmy warsztaty i sale tematyczne:

- warsztat stolarski,
- warsztat ceramiki,
- pracownię malarską,
- pracownię krawiecką,
- pracownię fotografii analogowej,
- pracownię linorytu,
- warsztat kulinarny.

Domki dla ptaków wykonane przez studentów

Uniwersytet Ludowy zaskoczył nas przyjazną atmosferą oraz podejściem do studentów. Oferta edukacyjna była bardzo szeroka i dostosowana do potrzeb studentów.

Dyrektor szkoły porównał to miejsce do klasztoru, czy sanktuarium, ponieważ jedną z podstawowych zasad Uniwersytetu Ludowego jest wspólne przebywanie ze sobą wychowanków i nauczycieli. Atmosferę cechuje pewnego rodzaju odcięcie się od świata

zewnątrznego, aby pełniej skupić się na tworzeniu małej społeczności. Codziennym rytuałem szkoły jest wspólne śpiewanie, w którym mieliśmy możliwość uczestniczyć. Śpiewanie na żywo, przy akompaniamencie pianisty było i dla nas fascynującym przeżyciem. Pianino lub fortepian jest stałym wyposażeniem wielu sal w każdej placówce w Danii. Szkoła przygotowuje studentów do tego, żeby zmieniali świat, z uwzględnieniem nowych wyzwań społecznych i politycznych. Dużą rolę przywiązuje się do zajęć z wiedzy społecznej (politycznych), aby być świadomą częścią społeczeństwa ale bez politykowania. Ważną rolę pełnią warsztaty, gdzie uczy się pracy rękodzielniczej, po to by oderwać się od social mediów, telefonu. Jest to nauka przez doświadczanie nowych form pracy, zajęć manualnych, umiejętności osobistych.

Rękodzieło wykonane przez studentów (kilim)

Ważną rolę w szkole pełnią strefy przeznaczone do rozmów, wspólnego przebywania i aktywnego spędzania wolnego czasu. Doskonałym przykładem jest pokój, który urządziła jedna z nauczycielek, kupując do niego stare sofy i fotele. Powstał w ten sposób pokój, który ma domowy, nieoficjalny charakter, sprzyjający rozmowom. Organizatorzy szkoły wierzą, że czasem rozmowy, które wywiązują się w trakcie zajęć, są ważniejsze niż sam temat warsztatów. Dodatkowo w tym pokoju prowadzone są zajęcia z nauki robienia na drutach. To zajęcie, szablonowo kojarzone z kobiecym hobby, przyciągnęło na warsztaty również wielu mężczyzn.

Następnym przykładem jest pokój, który powstał z inicjatywy wychowanków – tzw. Einstein. Studenci potrzebowali pokoju do zabaw tanecznych, więc udostępniono im nieużywaną salę, gdzie stworzono namiastkę pubu. Pieniądze zarobione przez studentów dzięki sprzedaży napojów, społeczność uczniowska przeznacza na zakup sprzętów służących szkole. Sposób i częstotliwość zabaw ustalana jest z dyrektorem szkoły. Powstała humorystyczna anegdota, że jedną z zasad tej sali jest, żeby na każdej imprezie był Einstein. W związku z tym powstał mural przedstawiający znanego fizyka, który „towarzyszy” studentom w trakcie imprez.

Rękodzieło wykonane przez studentów (prace ze szkła)

Cennym doświadczeniem podczas wizyty była możliwość spotkania się w małych grupach ze studentami. W dyskusji potwierdzali powszechną wśród młodych ludzi znajomość takiej formy kształcenia (podczas kilkumiesięcznych kursów). Wybierają taką formę kształcenia (za które płacą) po to, aby wzmocnić swoje kompetencje społeczne i umiejętności praktyczne poprzez uczenie się i pracowanie w grupach. Wartością dodaną są zawarte znajomości i przyjaźnie trwające nieraz całe życie.

Ciekawostką jest fakt, że szkoła ta gościła na pięciomiesięcznym kursie obecnego dyrektora NIW-u, Michała Brauna. Wydaje się, że ten pobyt wywarł na nim duży i pozytywny wpływ, który przekłada się na obecną współpracę z polskimi Uniwersytetami Ludowymi.

Pracownie: malarska, ceramiczna, hafciarska i teatralna

Wnioski, rekomendacje i inspiracje od przedstawicieli uniwersytetów ludowych

Na zakończenie wizyty uczestniczące w niej osoby odpowiadały na pytania krótkiej ankiety (z możliwością odpowiedzi swobodnych, nieustrukturyzowanych). Pomimo różnych pytań (pytania ankiety stanowią załącznik do Raportu) odpowiedzi były dosyć podobne. Z tego powodu pogrupowano je według tematyki, której w znacznej mierze dotyczyły. Z odpowiedzi wynikało, że grupują się one według następujących tematów dotyczących funkcjonowania UL-i:

- idee,
- otoczenie/podstawy organizacyjne,
- przepisy prawne,
- finansowanie,
- inne sprawy.

Pytania z ankiety ewaluacyjnej po wizycie studyjnej:

- *Jakie praktyki /rozwiązania systemowe powinny zostać wdrożone w Uniwersytetach Ludowych w Polsce?*
- *Jakie treści/doświadczenia były dla Ciebie inspirujące i dlaczego?*
- *Jakie zmiany/pomysły chciałbyś wdrożyć w swojej organizacji oraz otoczeniu organizacyjnym po odbytej wizycie?*
- *Jakie rozwiązania można przenieść na grunt polskich ULi w obszarze działalności?*
- *Jakie rozwiązania można przenieść na grunt polskich organizacji w obszarze współpracy?*
- *W jaki sposób wizyta zmieniła Twoje postrzeganie Uniwersytetów Ludowych oraz obszarów ich wsparcia w Polsce?*
- *Może posiadasz inne pomysły/refleksje po wizycie studyjnej?*

Idee Uniwersytetów Ludowych

Edukacja demokratyczna i obywatelska

Programy UL powinny kłaść nacisk na praktyczne nauczanie demokracji, rozwój krytycznego myślenia oraz aktywne uczestnictwo w społeczeństwie, gdzie łączy się tradycję i współczesność, dająca możliwość rozwoju i bardziej świadomego zaangażowania się w życie wspólnoty lokalnej.

Kształtowanie postaw obywatelskich w oparciu o grundtvigiańską metodę dydaktyczną, które czerpie z tradycji i bogactwa kulturowego lokalnej społeczności jest wpisane w Program UL w Polsce, ale powinno to być wyeksponowane.

Podjęcie oparte na dialogu i wspólnocie

Uczenie się oparte na „żywym słowie”, co podkreślali we wszystkich wizytowanych UL-ach. Chodzi tu o promowanie dialogu między nauczycielami a słuchaczami, budowanie i rozwijanie więzi społecznych i relacji. Dawanie możliwości, że słuchacz - osoba dorosła – w pewnym momencie może stać się nauczycielem, bo ma jakiś fach, pasję, którą chce się podzielić z innymi.

Tematyka kształcenia

Nacisk na edukację demokratyczną i obywatelską, promowanie budowania więzi wspólnotowych, odpowiedzialności za wspólnotę lokalną, tradycji w połączeniu ze współczesnością, rozwijania bardziej świadomego zaangażowania się w życie wspólnoty lokalnej. Ważna jest elastyczność i niezależność programu nauczania w UL-ach oraz wdrożenie w programy nauczania UL-i w większym zakresie aspektów społecznych. Ważne by program był oparty na trzech filarach (podobnie jak w przypadku Danii): 1. Edukacja dla życia, 2. Edukacja ludowa/powszechna: budowanie wspólnoty wzajemnej współpracy. 3. Edukacja obywatelska. Większy nacisk powinien zostać położony na edukację opartą na wartościach i rozwoju osobistym, praktycznym podejściu do nauki, tworzenie silnych więzi społecznych i wzajemnej pomocy wśród uczestników kursów oraz edukację na temat aktywnego obywatelstwa.

Dbłość o wspólną przestrzeń

Włączenie uczestników kursów prowadzonych przez Uniwersytet Ludowy w odpowiedzialność za wspólną przestrzeń (w większym zakresie niż to ma miejsce dotychczas).

Zarządzanie i partnerstwo

Na poziomie prowadzenia i zarządzania szkołami - rzeczywiste partnerstwo między studentami a nauczycielami, tworzenie relacji, dostosowywanie przedmiotów nauczania, miejsc, harmonogramu dnia - do potrzeb studentów. Utwierdziło to jedną z osób biorących udział w wizycie studyjnej w przekonaniu o słuszności takiego podejścia, które starała się stosować w swojej pracy zawodowej w szkole, jednak ze zrozumiiałych

względów było to niemożliwe w polskiej edukacji formalnej. Potwierdziły też, że działając w taki sposób w UL (sesje, seminaria, warsztaty) wpisujemy się w praktykę pedagogiczną wg Grundtviga.

Hygge

Podczas wizyty studyjnej w Danii dla jednej z osób biorących w niej udział szczególnie inspirujący był sposób myślenia Duńczyków, który ujawniał się w ich podejściu do społeczności i zrównoważonego rozwoju. Duńczycy wykazują ogromną troskę o przestrzeń, w której żyją i pracują, co znajduje odzwierciedlenie w dbałości o środowisko, jakość przestrzeni publicznych oraz harmonię w codziennym życiu. Przestrzeń, w której funkcjonują, jest starannie zaplanowana, uporządkowana i dostosowana do potrzeb jej użytkowników, co sprzyja nie tylko efektywności pracy i nauki, ale również pozytywnie wpływa na samopoczucie i zdrowie osób, które z niej korzystają. W Danii przestrzeń publiczna oraz miejsca do pracy i nauki projektowane są w sposób przemyślany, z poszanowaniem dla natury oraz z myślą o długofalowym wpływie na dobrostan społeczności. Układ przestrzenny ma na celu zapewnienie komfortu, sprzyjanie interakcjom międzyludzkim, ale również umożliwienie odpoczynku i relaksu. Ważnym elementem tego podejścia jest także szacunek dla czasu – zarówno swojego, jak i innych ludzi. Duńczycy traktują czas jako cenny zasób, co przejawia się w efektywnym zarządzaniu zadaniami oraz w dbałości o równowagę między pracą a życiem prywatnym. Równie inspirujący jest ich szacunek dla drugiego człowieka oraz dbałość o zdrowie, zarówno fizyczne, jak i psychiczne. Duńczycy przywiązują dużą wagę do równowagi pomiędzy umysłem a ciałem, co widać w szerokim dostępie do aktywności fizycznych, zajęć relaksacyjnych. Podejście to opiera się na przekonaniu, że dbanie o umysł i ciało jest podstawą dobrego samopoczucia i długoterminowego sukcesu. Wspiera to również ich podejście do edukacji i pracy, w którym zarówno zdrowie, jak i dobrostan jednostki są traktowane priorytetowo.

*Przykład Danii stanowi doskonałą lekcję w zakresie integrowania
idei zrównoważonego rozwoju z codziennym życiem,
ukazując jak ważne jest stworzenie przestrzeni, która sprzyja rozwojowi ludzi i
społeczności, a także jak dbałość o równowagę między pracą
a odpoczynkiem wpływa na jakość życia.
Jak ważne w tym wszystkim jest bycie razem
i rozwijanie kompetencji społecznych.*

Otoczenie/podstawy organizacyjne Uniwersytetów Ludowych

Elastyczne i niezależne programy nauczania

UL-e powinny mieć możliwość samodzielnego decydowania o programach nauczania, tak jak to funkcjonuje w Danii, zgodnie z zasadą „uczenia dla życia”. Programy powinny być dostosowywane do zainteresowań słuchaczy danego UL studentów i lokalnych potrzeb społecznych, czyli wspólnoty lokalnej gdzie jest zlokalizowany UL.

Różnorodność kursów i programów

UL-e powinny oferować szeroki zakres kursów o różnej długości i tematyce, aby przyciągać różnych odbiorców i wspierać indywidualne zainteresowania oraz rozwój kompetencji.

Brak ocen i egzaminów

Podkreślanie, że nie chodzi o zdobywanie kolejnych certyfikatów i dyplomów ale rozwój osobisty i rozwój wspólnoty. Może to być tzw. ewaluacja dialogiczna dostosowywać i poprawiać jakość nauczania oraz odpowiadać na potrzeby słuchaczy UL. Ewaluacja może być oparta na opinii opiekuna słuchacza.

Baza internatowa

Baza internatowa nie powinna być stałym elementem funkcjonowania UL-i w Polsce - te placówki, które mają bazę, mogą budować swoją ofertę programową w oparciu o pobyt w UL-u. Natomiast nie musi być warunek niezbędny. Musimy spojrzeć na wspólnotę, którą tworzy UL nie tylko w taki sposób, jak to działa w Dania (wspólnota szkoły, wszyscy czyli studenci i kadra, razem mieszkają) ale w szerszym rozumieniu. Wspólnotę może tworzyć grupa, społeczność lokalna, która chce razem coś zrobić, razem rozwijać, razem budować tożsamość lokalną i obywatelską.

UL-e które oferują kilkumiesięczne kursy z pobytem w internacie mogą się sprawdzić dla ludzi młodych, którzy są pomiędzy kolejnymi etapami edukacji, czyli tak, jak to działa w Danii. Choć nie jestem przekonana, że taki model sprawdzi się też w warunkach polskich.

Trzeba pamiętać, że UL-e w Danii zostały zbudowane i rozwijane w oparciu o kulturę protestancką, gdzie pastor pełnił ważną rolę we wspólnocie. Poza tym trzeba zwrócić uwagę na jeden element, w Polsce z oferty UL-i korzystają w zdecydowanej większości

(opinia nie zweryfikowana) starsze osoby dorosłe, osoby w wieku pow. 40 r. ż. stanowią dominującą grupę odbiorców UL-i. Ta grupa wiekowa będzie miała inne potrzeby dot. swojego rozwoju niż osoby dorosłe młode.

Sprecyzowanie i rozszerzenie grupy docelowej

Kwestią do szerszej dyskusji wydaje się określenie grup docelowych, do których w naszym kraju kieruje się ofertę edukacyjną uniwersytetów ludowych. W Danii placówki znajdują się na terenach wiejskich, ale odbiorcami zarówno tam, jak i w Polsce, nie jest już młodzież pochodząca z rodzin rolniczych (a przynajmniej nie jest to duża grupa). W Polsce panuje wielka różnorodność pomysłów na działania UL-i, jednak należy to uznać za pewien okres przejściowy; dalszy rozwój powinien być bardziej uporządkowany i podlegać pewnej systematyce. W obszarze działalności bardzo cennym rozwiązaniem byłoby umożliwienie uczenia się integracyjnego, włączającego do społeczności UL-i osoby ze szczególnymi potrzebami. W tym celu należy dbać o zapewnienie dostępności obiektów i odpowiednie wyposażenie.

Kursy dla nauczycieli/mentorów uniwersytetów ludowych

Korzystny wpływ na rozwój społeczności UL-i miałyby kształcenie nauczycieli, mentorów uczących w duchu podejścia grundvigiańskiego. Dobrym pomysłem może być rozwijanie animatorów lokalnych, będących przedstawicielami społeczności lokalnej, którzy są raz słuchaczami UL, innym razem edukatorem dla innych przedstawicieli UL-a, czy też organizacja kursów kompetencyjnych dla nauczycieli/edukatorów/animatorów społecznych nauczających w polskich uniwersytetach ludowych wraz z możliwością praktyki w FHS w Danii.

Przygotowania do pełnienia roli nauczyciela/mentora w UL-ach

Rozwijanie animatorów lokalnych, będących przedstawicielami społeczności lokalnej, którzy są raz słuchaczami UL, innym razem edukatorem dla innych przedstawicieli UL-i. Organizacja kursów kompetencyjnych dla nauczycieli/edukatorów/animatorów społecznych nauczających w polskich uniwersytetach ludowych wraz z możliwością odbycia praktyk w podobnych placówkach w Danii.

Współpraca międzynarodowa

Wizyty studyjne są niezwykle inspirujące, ponieważ umożliwiają wzajemną naukę, wymianę doświadczeń i pomysłów. Tego rodzaju spotkania zawsze otwierają nowe perspektywy, pobudzają do refleksji i inspirują do wdrażania innowacyjnych rozwiązań. Wymiana myśli stwarza przestrzeń do wspólnego rozwiązywania problemów i rozwijania efektywnych metod działania. Wymiana nie dotyczy jedynie kadry

kierowniczej, ale również studentów, co stanowi istotny element międzynarodowej współpracy. Programy wymiany, stypendia oraz wspólne projekty edukacyjne stwarzają okazję do wzajemnego poznania różnych kultur, metod nauczania i podejść do rozwiązywania problemów. Tego rodzaju inicjatywy wzbogacają doświadczenia obu stron, rozwijając kompetencje zarówno nauczycieli, jak i studentów, a także promując międzynarodową współpracę i integrację. Istotne będą systemy stypendialne.

Wpływ otoczenia

Dla jednej z osób wizytujących UL-e w Danii największym doświadczeniem było poznanie bazy lokalowej/architektury budynków i ich wyposażenie potrzebne do tego, żeby stworzyć atrakcyjną ofertę edukacyjną. Inspirujące było dla niej to, że każdy z Uniwersytetów miał spójną i ciekawą opowieść i to chciałaby na pewno przenieść na grunt w naszym kraju. Osoba ta była zauroczona tym, że w szpalerach przy Uniwersytetach nie rosną tuje, a naturalne żywopłoty grabowe, charakterystyczne także dla dawnej polskiej wsi.

Przepisy prawne

Stworzenie organizacji parasolowej, reprezentującej interesy UL-i

Najważniejszą kwestią, według jednej z osób biorących udział w wizycie, jest powołania jednej organizacji, reprezentującej wszystkie uniwersytety ludowe i działającej na ich rzecz oraz współpracującej z przedstawicielami rządu. Sprecyzowanie, czym jest w Polsce uniwersytet ludowy i jakie powinien spełniać warunki, aby używać tego określenia. Należy ponadto opracować zestawienie wszystkich, działających w Polsce uniwersytetów. Ogromna wolność i dowolność w tym zakresie, jaka obecnie istnieje w naszym kraju musi się zmienić, bo inaczej trudno będzie ustalić główne kierunki zmian, a przede wszystkim rozwoju uniwersytetów ludowych.

*Spotkanie w FFD uświadamia, jak bardzo dzieli nasze narody historia,
jak daleko od siebie jesteśmy w myśleniu o edukacji dorosłych,
w związku z powyższym duńskie i polskie uniwersytety ludowe są siłą rzeczy odmienne.
Duńska koncepcja została wypracowana przez bardzo długi czas, opiera się na społecznym
zaufaniu i prestiżu, na trwale stała się częścią duńskiego systemu edukacji
i istnieje obok edukacji formalnej – i nic z powyższego
nie da się wprost przenieść na grunt polski.*

Warto natomiast skorzystać z wypracowanej w Danii zasady, że istnieje jedna organizacja, reprezentująca interesy wszystkich uniwersytetów ludowych w kraju i powtarzać za Duńczykami, że w jedności – siła. Utworzenie jednej organizacji reprezentującej interesy i stanowiska uniwersytetów ludowych, uwzględniającej różnorodność w zależności od specyfiki działania poszczególnych placówek, na wzór FFD w Danii byłoby dobrym pomysłem. Uniwersytety w Dani skupione są w stowarzyszeniu, które jest ich ambasadorem. Taką rolę powinna pełnić w Polsce powstała Ogólnopolska Sieć Uniwersytetów Ludowych (OSUL), którą utworzyły najstarsze ULe w Polsce i dołączają nowe. To powinno dać siłę do budowania zaplecza wspierającego finansowanie i organizację silnych marek UL-i. Stworzenie sieci uniwersytetów ludowych, które wymieniają się doświadczeniem, ale też z które wzajemnie uczą się, rozwijają kompetencje kadry, spotykają się (np. raz do roku). Sieć taka mogłaby działać przy NIW. Sieci, które już istnieją, stworzone oddolnie są ważne dla środowiska UL, ale chodzi o stworzenie sieci ogólnopolskiej.

Stworzenie zasad akredytowania uniwersytetów ludowych przez niezależną organizację

Inną kwestią na poziomie organizacyjnym jest poruszane już w czasie wizyty zagadnienie konieczności sprecyzowania w naszym kraju tego, jakie organizacje uznaje się za uniwersytety ludowe i określenia najważniejszych wymogów, które muszą one spełnić. Należałoby podjąć działania, aby skonsolidować wszystkie uniwersytety ludowe w naszym kraju i wypracować platformę współpracy i wzajemnej wymiany doświadczeń.

*Dopiero w trakcie wyjazdu była okazja porozmawiać o tym,
co i jak robią UL-e w Polsce. W naszej rzeczywistości
nie ma na to przestrzeni,
albo chęci, panuje rodzaj rywalizacji
pomiędzy poszczególnymi placówkami.*

Ugruntowanie funkcjonowania i finansowania ULi w przepisach prawnych "ustawowych" (nie tylko projektowo- programowych). Większy nacisk powinien zostać położony na: elastyczne formy współpracy (np. projekty interdyscyplinarne), otwartość na różnorodność i inkluzywność (zaangażowanie różnych grup wiekowych, społecznych i zawodowych), budowanie sieci współpracy. Wypracowanie listy nauczycieli, animatorów, prowadzących kursy, których można polecać sobie nawzajem.

Ustawa o uczeniu się przez całe życie

Elementy ustawy o uniwersytetach ludowych w Danii - Ustawa o FHS z 1892 r. i zawarte w niej założenia - zwrócenie uwagi na warunki i zasady (principia). U nas w Polsce nie mamy ustawy o uczeniu się dorosłych przez całe życie. Taka ustawa powinna powstać. Celowo wskazuje się ustawę o uczeniu się przez całe życie, bo w Polsce są różne przedsięwzięcia (inicjatywy) w zakresie pozaformalnej edukacji dorosłych, nie tylko UL-e. Atmosfera uczenia się w uniwersytetach ludowych w Danii, zobaczenie tej atmosfery, w czterech szkołach, każda o innej specjalizacji, w połączeniu z tym co o działalności każdej szkoły mówił jej dyrektor, naciski na edukację obywatelską, wspólnotową oraz indywidualne podejście do tego co każdy student chce rozwijać (przy przedmiotach obowiązkowych, które są wpisane w kurs) było bardzo dużą inspiracją do myślenia do programie UL, który tworzy się w Polsce. Poznanie systemu edukacji pozaformalnej („free school”), który istnieje w Danii równoległe do systemu edukacji formalnej.

Potrzeba regulacji prawnych w zakresie edukacji dorosłych

Uniwersytety Ludowe w Danii są traktowane jako element duńskiego systemu edukacji, ale edukacji pozaformalnej (funkcjonującej równoległe do edukacji formalnej) i finansowany ze środków rządowych za pośrednictwem stałej subwencji (dotację podstawową i dotację „na każdego studenta”). Nawet jeśli subwencja stanowi niecałe 50% kosztów utrzymania UL-i, to sam fakt, że szkoły mają stałe źródło finansowania ze środków rządowych, przy ogromnej dowolności i elastyczności w kształtowaniu programu nauczania (jedeny warunek, że program ma opierać się na trzech zasadniczych filarach: edukacji życiowej, edukacji ludowej i edukacji demokratycznej) przy braku jakichkolwiek ocen i egzaminów, zasługuje na wielkie uznanie. I niestety w polskich warunkach raczej niemożliwe do zastosowania. W Polsce jest wiele inicjatyw edukacyjnych skupiających się na uczeniu się dorosłych i rozwijaniu umiejętności poza systemem formalnym.

Stworzenie więc systemu finansowania rządowego (subwencyjnego) podobnego do funkcjonującego w Danii dla UL-i, przy istniejącej u nas wielości i różnorodności form edukacji pozaformalnej, i jednoczesnym niedofinansowaniu edukacji formalnej, raczej się nie uda. Ale próba uregulowania prawnego edukacji dorosłych opartej na koncepcji uczenia się przez całe życie, której elementem są m.in. innymi inicjatywami - Uniwersytety Ludowe, może być właściwym krokiem.

Finansowanie

Sposób finansowania UL-i w Polsce

Placówki mogą być finansowane z Programu rządowego, przy czym sposób finansowania i rozliczania grantu mógłby być uproszczony. Można wprowadzić system akredytacji UL (w oparciu o wypracowane standardy) i uprościć sposób ubiegania się o coroczne finansowanie. Finansowanie może być uzależnione od liczby studentów (środki, które „idą za słuchaczem”) i rodzaju oferty placówki. Można wprowadzić - podobnie jak w Danii - kursy długie i krótkie i określić warunki finansowania (np. system akredytacji i finansowania jest w Programie Erasmus Plus, organizacja, która otrzyma akredytację, udzielana jest na 7 lat, w kolejnych latach ubiega się o środki finansowe wg uproszczonej procedury). Sposób finansowania placówek z jednoczesną partycypacją w kosztach - poprzez pozyskanie wpłat osób chcących korzystać z oferty UL (wpłaty nie obniżają poziomu dotacji i mają przeznaczenie na całościowe funkcjonowanie UL).

Odpłatność za zajęcia

Warto rozważyć możliwość w większym zakresie wprowadzenia również odpłatności za prowadzone zajęcia. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że bezpłatność kursów powoduje, iż uczestnicy nie czują się odpowiedzialni za swoje uczestnictwo (co oznacza również wiele komplikacji spowodowanych absencjami).

Nowe zasady finansowania

Aby Uniwersytety Ludowe mogły funkcjonować w sposób efektywny i dynamiczny, niezbędne jest wsparcie finansowe zarówno ze środków publicznych, jak i z sektora biznesowego. Zapewnienie takiego wsparcia stanowi kluczowy element dla zapewnienia stabilności ich działalności, co w konsekwencji umożliwi rozwój oraz realizację większych projektów edukacyjnych i społecznych. Wsparcie rządowe może przyczynić się do zapewnienia trwałości finansowej, a także umożliwić wprowadzenie innowacyjnych programów, które będą odpowiadać na zmieniające się potrzeby społeczne. Z kolei wsparcie ze strony sektora prywatnego, poprzez współpracę z biznesem, może przyczynić się do wzrostu jakości oferowanych usług edukacyjnych, rozwój infrastruktury oraz wprowadzenie nowych technologii, które będą odpowiedzią na wyzwania współczesności. Zintegrowanie tych dwóch źródeł finansowania umożliwi Uniwersytetom Ludowym skuteczniejsze dostosowanie oferty edukacyjnej do wymagań XXI wieku. Będą one mogły w pełni realizować swoją misję wychodzenia naprzeciw zmieniającym się potrzebom społecznym, takich jak rosnąca potrzeba kształcenia przez całe życie, rozwój kompetencji cyfrowych, czy przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Państwo powinno przyznawać UL-om subwencję, która zapewni bezpieczeństwo finansowe na podstawowe wynagrodzenia kadry i utrzymanie bazy. Wówczas będzie można więcej nacisku położyć na formy i narzędzia edukacji i budowanie marki Uniwersytetów.

Stabilność finansowa pozwoli na długofalowy rozwój, umożliwiając wprowadzenie nowoczesnych metod nauczania, a także adaptację do dynamicznie zmieniającego się rynku pracy. Dzięki odpowiedniemu wsparciu Uniwersytety Ludowe będą mogły pełnić rolę kluczowych ośrodków edukacyjnych, które w sposób przemyślany i skoordynowany odpowiadają na aktualne wyzwania, poprawiając jakość życia społeczności lokalnych i wpływając na rozwój kraju.

Inne sprawy

Promocja i informacja

Przygotowanie kampanii nie tyle promocyjnej, co wyjaśniającej społeczeństwu, czym są uniwersytety ludowe i jakie korzyści daje korzystanie z ich oferty. Często spotykam się z pytaniami, czy to jakiś rodzaj uniwersytetu trzeciego wieku, tylko dla seniorów, tylko na wsi... itp.

Nie chodzi o kopiowanie rozwiązań duńskich, lecz o znalezienie własnego celu i narzędzi do jego osiągnięcia. Kluczowe jest określenie roli Uniwersytetów Ludowych w Polsce oraz wypracowanie sposobu, w jaki mają one realizować ten cel. Duńczycy mają jasno określony cel i system, który wspiera jego realizację, a jednocześnie elastycznie reagują na zmiany społeczne i potrzeby, co sprawia, że ich model edukacji jest dynamiczny i dostosowany do bieżących wyzwań.

Wpływ wizyty studyjnej na postrzeganie Uniwersytetów Ludowych oraz obszarów ich wsparcia w Polsce

Uniwersytety ludowe w Polsce mogą stać ważnym elementem budowania wspólnoty lokalnej, która łączący tradycję i współczesność, daje możliwość rozwoju i bardziej świadomego zaangażowania się obywatelskiego, zaangażowania w życie społeczności lokalnej. Raczej nie da się w Polsce rozwinąć UL w taki sposób jak to działa w Danii, że są

to szkoły przede wszystkim dla osób młodych (18-25 lat). W Polsce istnieje zróżnicowana oferta dla osób młodych, mogą wybierać z różnych form i inicjatyw. Bardziej sprawdzi się w Polsce model UL-i dla dorosłych „starszych” w wieku 40 i więcej lat. Przy czym nie chodzi tu o skierowanie się z ofertą tylko dla określonej grupy wiekowej osób dorosłych. UL-e powinny mieć formułę otwartą dla osób dorosłych w każdym wieku, być może oferować też działania (kursy) międzypokoleniowe, gdzie uczestniczą osoby dorosłe w różnym wieku. Poszanowanie tradycji UL w Polsce nie stoi w sprzeczności z koniecznością dostosowania sposobu ich funkcjonowania oraz oferty do aktualnych potrzeb społecznych, świadomości społecznej, gotowości społecznej na odpłatną edukację niecertyfikowaną oraz elastyczności i różnorodności oferty UL.

*Wizyta dała mi więcej niż kilka konferencji
i kilkanaście przeczytanych książek.
Wiadomo teraz, co jest realne do osiągnięcia
w Polsce z tego co mają UL-e w Danii.*

Zapał i konsekwencja w działaniu to klucz do zbudowania silnej organizacji, ale musi to być wsparte stabilnym finansowaniem i silną grupą lobbingowo-programową, która będzie także wyznaczać wspólny kierunek rozwoju Uniwersytetów. Wizyta studyjna pozwoliła na utwierdzenie w przekonaniu, że również w przypadku polskich uniwersytetów ludowych kluczowy jest rozwój życia wspólnotowego. Duńskie szkoły ludowe oferują zakwaterowanie, co sprzyja tworzeniu silnych więzi społecznych i wzajemnej pomocy. Konieczne jest zatem utrzymanie nawet krótkoterminowych programów z opcją zakwaterowania, co wzbogaci ofertę polskich uniwersytetów ludowych.

*Wizyta pozwoliła zdobyć nowe informacje na temat edukacji prowadzonej
w Uniwersytetach Ludowych w Danii i poznać możliwości rozwoju osobistego studentów.
Taki model nauczania należałoby wprowadzić do polskiego systemu edukacji nieformalnej,
sprzyjającej wzmocnieniu modelu uczenia się przez całe życie. Oczywiście
z uwzględnieniem naszych realnych możliwości.*

Wizyta studyjna w duńskich uniwersytetach ludowych była przede wszystkim rodzajem konfrontacji tego, o czym wielokrotnie słyszano i czytano w artykułach prof. Tadeusza Pilcha (Uniwersytet Warszawski), który jest jednym z głównych inicjatorów odnowienia Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych w roku 1981 (rejestracja w 1984 r.) oraz jego

pierwszym prezesem. Odbył on półroczny staż w latach 70-tych i od tej pory jest zwolennikiem i krzewicielem idei grundvigiańskiej. Najkrócej rzecz ujmując – wizyta potwierdziła wszystko to, o czym prof. Pilch mówił wielokrotnie na sesjach i seminariach, a ostatnio na wrześniowej konferencji. Kontakt z Uniwersytetami Ludowymi u samego źródła ich powstania, czy w Danii dał bardzo dużo uczestnikom. Wizyta ta pokazała bardzo dobitnie, że Uniwersytet Ludowy według koncepcji Grundtviga, rozwiniętej w XIX-wiecznej Danii, to instytucja edukacyjna skoncentrowana na uczeniu przez całe życie, dialogu, wspólnocie oraz rozwijaniu umiejętności praktycznych i intelektualnych w duchu demokracji i wolności, której celem jest było (i nadal jest) kształcenie obywateli, nie tylko dla potrzeb zawodowych, ale może przede wszystkim do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. To podkreślanie przez każdego dyrektora szkoły, które mieliśmy okazję zobaczyć podczas wyjazdu, że my pomagamy naszym studentom w ich rozwoju i poznawaniu jakim jestem człowiekiem, była kluczowa do zrozumienia idei działalności Folk High Schools. Podczas obejrzenia i spotkania się ze społecznością czterech różnych uniwersytetów ludowych, każdym specjalizującym się w innej dziedzinie, czy grupie odbiorców, ale w każdym uczestnicy słyszeli o tych samych zasadach i wartościach, stanowiących „core” uczenia się w tego typu szkołach: uczymy się życia, uczymy się bycia człowiekiem i obywatelem.

Wspólnotowość

Na pewno warty uwagi jest ten element funkcjonowania uniwersytetów ludowych dotyczący budowania wspólnot opartych na współpracy i wymianie doświadczeń (to wspólnotowe działanie) oraz edukacja obywatelska, która w warunkach polskich dotychczas nie była priorytetem. Położenie nacisku na te elementy programu, gdzie promuje się aktywne uczestnictwo w życiu demokratycznym, krytyczne myślenie i świadomość społeczną, powinno być wyróżnikiem działalności każdego Uniwersytetu Ludowego. Przy czym, wspólnotę można budować bez względu na to, czy uniwersytet posiada internat czy nie. W warunkach duńskich szkoły z internatem doskonale spełniają swoją rolę. Ale, podczas wizyty okazało się, że słuchaczami tych uniwersytetów ludowych są najczęściej młodzi ludzie w wieku 18-25 lat, którzy, jak sami dyrektorzy szkół mówili, robią sobie „przerwę” by poznać siebie, zastanowić się nad dalszą ścieżką życiową. Być może w warunkach polskich, taka forma uczenia się, połączenia z dłuższym pobytem w internacie, jest także dobra dla młodych ludzi. Natomiast jeśli uniwersytet ludowy ma być otwarty dla dorosłych w każdym wieku, to warto się zastanowić nad formułą ofertowy programowej. Niech będą to programy długie, kilkumiesięczne, które odpowiadają na potrzeby zarówno indywidualnego uczestnika jak i wspólnoty, ale mogą być realizowane w formie cyklicznych spotkań, być może także z uwzględnieniem nowoczesnych metod nauczania (zdalne zajęcia, platformy online i interaktywne narzędzia), część z nich organizowana w trybie ciągłym, z noclegiem, itp. itd. Wspólnotę

miejsca należy rozumieć szerzej, jako miejsca, przestrzeń, w której chcemy wspólnie przebywać, zmienić ją, rozwijać, po prostu być. Bardzo interesujący jest element dotyczący braku egzaminów i oceny w uniwersytetach ludowych, na każdym kroku podkreślany przez wszystkich podczas wizyty w uniwersytetach ludowych, a także podczas spotkania ze stowarzyszeniem i przedstawicielem Ministerstwa Kultury. Brak oceny i egzaminów ustawia proces uczenia się na zupełnie innym poziomie i innej jakości. Słuchacz-student koncentruje się na procesie a nie na zapamiętywaniu, aby zaliczyć kolejne przedmioty. Czy u nas jest to możliwe do zastosowania, gdzie póki co bardzo dużą wagę przywiązuje się do dokumentów typu certyfikat, dyplom, itd. To wymaga bardzo dużej akcji uświadamiającej, że nieważny jest dokument z oceną/wynikiem, ale to, jakim jesteś człowiekiem. I kolejna kwestia: bardzo duży poziom zaufania na linii: ministerstwo kultury, które udziela subwencji – uniwersytet ludowy, który ją wykorzystuje. Chodzi i maksymalnie uproszczone procedury przyznawania i wydatkowania dotacji.

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego